СВОБОДА

LIBERTY

Часопись для руского народа въ Америцѣ и органъ „Руского Народного Союза“.

Рôкъ VIII. — Олифантъ, Па. Середа 29-го Августа 1900. — Число 32.

КАЛЕНДАРЬ.

Августъ.

29	С.	Пренес. перук. Обр. Госп.
30	Ч.	Миронъ муч.
31	П.	Флоръ и Лавр муч.
1	С.	Андрей Стратилатъ
2	Н.	12. по Сош. Самуилъ пророкъ
3	П.	Ѳадей Апостолъ
4	В.	Агаѳоникъ муч.

ЗМѢСТЪ.

Вôдъ Редакціи.

Просимо всѣхъ нашихъ довжниковъ, щобы чимскорше свои довги поплатили.

Календарь на р. 1901 выйде при кôнци того року и буде коштувати **50** цнт. вже зъ пересылкою. Буде се цѣкава книжка зъ многими образками. Хочемо въ тôмъ календари помѣстити бізнесовый проводникъ всѣхъ нашихъ рускихъ бізнесменôвъ. Тому кождый нашъ бізнесменъ най присылае $1.25, а за те достане даромъ календарь, де буде помѣщеный его адвертайзментъ. — Замовленя и грошѣ можна высылати на адресу »Свободы«, Box 418, Olyphant, Pa.

Вже друкуесь „Руско-англійскій проводникъ“, (книжка до науки англійскои мовы). Коштувати буде **25** центôвъ лишь для тыхъ, що замовлять у насъ сю книжку передъ 10. сентембра. Хто схоче замовити сю книжку по 10. сентембрѣ буде мусѣвъ заплатити за ню **50** центôвъ.

Перегляд тыждневый.

На Галичинѣ справджуе ся поволи та пословиця, котра каже, що бѣда и гнетъ суть найлѣпшими учителями народôвъ. Рядъ польскои шляхты рôвнавъ ся остатными часами деспотичнымъ рядамъ, дѣяли ся дуже часто неконституційни практики, а терроризмъ и здирство були на порядку дневнôмъ. Тому то народъ почавъ застановлятись, шукати причины свого горя, протирати очи и тверезѣйше дивитись на свѣтъ. Не помогли змаганя темныхъ силъ, пôдступъ и туманене; за часôвъ баденѣвскихъ наступила криза и хлопъ не вагувавъ ся посвятити житє за свои права... Побачила теперь шляхта, що за много насобачила и взяла ся до иншои політики. Сей и той панокъ почавъ до хлопôвъ прилизуватись, удавати людского и робити имъ малй добродѣйства. Въ другой околици вôдозвавъ ся якійсь аристократъ, що дѣдичѣ найлѣпше зроблять, коли розпарцелюють свои ланы мѣжь хлопôвъ, аще инший почавъ кричати на цѣле горло, що и рускому хлопови належить ся уступство. Були и такй, що говорили о великихъ реформахъ на користь хлопа, — хлопъ однакъ бувъ обôятнымъ и не довѣрявъ имъ. Черезъ газеты, однакъ, книжочки, читальнѣ, зборы и аґітацію приходивъ поволи до свѣдомости и польска шляхта (хоть зъ тяжкимъ жалемъ) мусить вже зъ тымъ хлопомъ числитись.

Читаемъ зъ галицкихъ газетъ о великихъ дукахъ-аристократахъ, котрй починають навѣть здавати посольскй справозданя передъ хлопами...

Въ Перемышлянахъ стававъ перший разъ въ житю передъ хлопами графъ Романъ Потоцкій и здавъ такожь справоздане, що вôнъ здѣлавъ доброго въ соймѣ. Хлопы не показались вже такъ смирными передъ графомъ якъ давнѣйше, и высказали всѣ свои бажаня всѣ потребы и скритикували поступованє цѣлого галицкого сойму. Вельможный графъ спуствъ нôсъ и мовчавъ якъ рыба. Его мозокъ розпирали певно чорнй гадки що не довго вже прийдесь тримати той народъ на мотузку...

После 2½ мѣсячного обляженя, голоду и щоденнои боязни о свое житє, чужоземнй міністры, ихъ родины, служба и другй чужинцѣ, що находились въ Пекинѣ, зôстали освободженй черезъ союзнй войска дня 17. августа. Японцѣ и Россіяне атакували мѣсто зъ однои, Американцѣ и Анґлики зъ другои стороны. Въ борбѣ той погибло 500 Хинцѣвъ и 100 Японцѣвъ, Американцѣ мають всего 18 раненыхъ и 6 убитыхъ. Пôдчасъ облоги втратили чужоземцѣ въ Пекинѣ 67 убитыхъ и 127 ранныхъ.

Лі-Гунґ-Чанґъ писавъ до Вашинґтону, щобы міністра Conger-a именувати комісаромъ для переговорôвъ покоевыхъ зъ Хинами,однакъ правительство тутешне вôдказало, що впередъ мусить достати вôдъ Conger-a докладне справоздане зъ хинскихъ подѣй. Нѣхто до сего часу не знае куды подѣлась цѣсарева хиньска и принцъ Туанъ, ворогъ чужоземцѣвъ. Одни кажуть, що цѣсарева и принцъ находять ся въ Пекинѣ, въ палатѣ, другй, що они утѣкли геть зъ мѣста, третй знов пишуть, що союзнй войска спôймали и цѣсареву и принца, а сему последному хотять вôдобрати житє и навѣть дôмъ его знищили, спалили. Здае ся, що еще немало часу мине закимъ те все розяснить ся и покажесь чи Хинчики справдѣ такъ дуже жаднй христіянскои крови, чи може деяки »христіянскй« державы дуже ласй на хинску землю. Послѣднй вѣсти зъ Хинъ доносять, що въ Пекинѣ все спокôйне, лишень въ портовôмъ мѣстѣ Амой уличники хиньскй наробили трохи клопоту и спалили японьску церковь, а Американцѣ высадили своихъ морякôвъ, щобы охоронити японьске посольство. Конґресъ американьскій не буде мати специяльного посѣдженя зъ причины розрухôвъ въ Хинахъ, якъ се деякотрй думали перше.

Бурскій ґенералъ De Wet страшно вславивъ ся тымъ, що не давъ ся спôймати Анґликамъ вразъ зъ 7.000 воякôвъ. Зъ пôдъ самого носа утѣкъ имъ а то въ сей способъ, що коли Анґлики машерували въ день, то De Wet въ ночи посувавъ ся зъ своими войсками. Впрочѣмъ больше нѣчо нового не чути зъ полудневои Африки, хиба, що разъ Анґлики спôймають пару Бурôвъ, то зновъ Буры пару Анґликôвъ.

Въ Индіянополисъ вôдбувъ ся зъѣздъ противъ империялистôвъ, то есть тыхъ людей, котрй хотять, щобы Спол. Державы остали републикою и на дальше, въ котрôй бы кождый ситизенъ мавъ якійсь голосъ, а не щобы краемъ рядила купка богачѣвъ вразъ зъ Мікінлейомъ на некорысть бѣдныхъ. Делеґатôвъ зъѣхалось зъ всѣхъ сторонъ Америки около 300. По довгихъ нарадахъ выдали они вôдозву до людей мешкаючихъ въ Сполуч. Державахъ, въ котрôй кажуть, що се перший выпадокъ въ исторіи нашого краю, що президентъ взявъ ся панувати надъ чужимъ народомъ. Політика президента не дае мешканцямъ Порто Ріко, Гавайскихъ островôвъ и Филипиновъ жаднои надѣи на независимôсть, або правну охорону, хотяй накладае на нихъ податки. Таке управлене народомъ безъ его на се згоды, звесь империялизмомъ. Въ виду сего кождый здоровомыслячій чоловѣкъ повиненъ старати ся положити конець сему империялизмови, недопустити до поновного выбору Мікінлея, а найлѣпшимъ на се средствомъ е голосувати на В. Дж Брайна.

Десять бѣдныхъ пальцѣвъ.

„и страждаемъ, и скитаемъ ся, и труждаемъ ся, дѣлающе своими руками.“

I. листъ до Коринтянъ ап. Павла, гл. 4.

Два вечѣрнй, тихй свѣты.

Коли бы заглянути въ душу нашого американьского Русина, то, здае ся, можна-бъ було побачити два тихй, западаючй свѣты: оденъ краевый, котрого Русинъ любить, якъ тôлько може, другій американьскій, кстрого приневоленый держатись руками и ногамъ. Оденъ до него усмѣхае ся, якъ дитина, а другій лукаво, якъ хитрый чоловѣкъ. Та оба шлють на нашого чоловѣка свое тихе, западаюче свѣтло, котре его то гласкае, то дразнить, то клонить до сну глубокого, непробудного.

Бо Русинъ нѣчого не мае

Ахъ! бо вôнъ нѣчого не мае, нѣ тамъ въ краю, де полонины жидамъ дôстались, нѣ тутъ, де зароблений грошѣ такъ швидко-швидко котять ся. Крôмъ десять своихъ пальцѣвъ, котрыми мусить себе та родину свою живити, та басôвъ своихъ, тай корабельнй компаніи, та сальоны, та церкви, та братства свои пôдтримувати. А все зъ тыхъ своихъ бѣдныхъ десять пальцѣвъ.

Хоть на день вартй тôлько доляра.

Ученй люде (якъ Weeks, Spahr) выраховали, що майнеры заробляють пересѣчно на рôкъ $370; слугй-жь и лебры заробляють тôлько $200. Я думаю, що нашй люде занятй въ иншихъ робстахъ (якъ въ цукровни) не заробляють пересѣчно больше, якъ майнеры, зъ чого бъ выходило, що и они мають на день тôлько одного доляра.

Въ що вѣримо?

Если-жь теперь представимо собѣ добре, якй нашй люде мають рôжнй выдатки, то не можемо дивуватись, що знезѣра въ себе и свѣтъ, у нихъ; якъ гадина, поволи вховуесь, и грызе ихъ, глодже... Якъ выѣздили зъ краю, зъ двохъ сторôнъ щасте до нихъ смѣялось, одно старе, котре попращали, друге нове, котре мали доперва досягнути, и до котрого тому хотѣли такъ скоро заплысти. Приплыли, найшли роботу и почали жити въ новôмъ краю. Та не щасте имъ показалось, а журба, а бракъ, а рôжнй новй неможливй захотѣнки. И такъ почалась ихъ нова вѣра, що на журбу, на бракъ найлѣпше не тямити себе, нѣ не бачити свѣта, не знати ничь, нѣ своеи минувшости, нѣ теперѣшности, нѣ будучности.

Але то не мудро

Але такъ нѣякъ не мудро робити, для нѣкого не мудро. Бо изъ найтруднѣйшого положеня може бути выхôдъ. Коли на вôйнѣ на вояка нападуть непріятелѣ, вôнъ не опускае надѣѣ, а бере за оружіе и боронить свого становиска до послѣдной крови. Оружіемъ, майже одинокимъ, для нашихъ людей суть здоровй руки, тыхъ бѣдныхъ десять пальцѣвъ. Ними мусять они боронитись вôдъ голоду и ними взагалѣ здобути собѣ житє.

Тому у нихъ надѣя.

Тому у пальцяхъ надѣя. И зъ нихъ она головно мусить плысти. Знаемо знов, що чимъ лѣпше люде привчать ся якоись роботы, тымъ она лѣпше платить ся. Длятого повиннй люде якъ найбôльше роботъ знати робити, и не лѣнуватись ихъ навчитись. Америка есть край широкій, але и въ Америцѣ, якъ и всюды, безъ науки житє стае тѣснѣйшимъ, а надѣя вузшою.

Павло Тимкевичъ.

ДОРОГА ДО СВѢДОМОСТИ.

А. Л.

(Дальше.)

Якъ усунути нужду робучого люду?

Вôдъ найдавнѣйшихъ часôвъ, якъ далеко сягае исторія людскости, були все люде, а навѣть цѣлй партіи, котрй старали ся пôзнати вôдношеня и устрôй суспôльный та полѣпшити долю людскости. Особливо неволя, рабство, панщина, вызыскъ та кривда, що становлять бѣду и нужду робучого люду, були тымъ товчкомъ, що пхали людей до змѣны задля усуненя того лиха. Днесь въ часѣ панованя пары, електрики и великихъ вôдкрыть всьо поступае скорымъ крокомъ впередъ, отже не дивниця, що и бажане — полѣпшити долю робучого люду та усунути всякй кривды — заняли людскй умы и напирають зъ бôльшою силою. Мѣжь многими людьми и цѣлыми партіями, що поставили собѣ змѣну вôдношень нынѣшного ладу на лучше, найвызначнѣйше мѣсце забирае партія с о ц і я л ъ-д е м о к р а т и ч н а, котра широко и ясно поставила собѣ цѣль: в ы з в о л и т и людскôсть, б е з ъ р ô ж н и ц ѣ н а н а р о д н ô с т ь, р а с ы и п о л ъ з ъ н о в о м о д н о и н е в о л ѣ, з д о б у т и д л я н е ѣ п р а в а п о л і т и ч н й и д в и г н у т и з ъ д у х о в о и т е м н о т ы.

Що се за пугало?

Многй люде не розумѣють, а властиво не хочуть розумѣти, що то е партія социялъ-демократична и страшать социялістами несвѣдомыхъ, наче бъ та партія повставала зъ самыхъ тремпôвъ, бомôвъ, розбôйникôвъ, безбожникôвъ и т. д

А мѣжь Русинами въ тôмъ взглядѣ то вже чиста вежа вавилоньска. У насъ социялістъ, що не хоче писатись рускимъ черезъ дубельтове „сс“, социялістъ, що не хоче йти рука въ руку зъ мадяронами и численными ворогами нашого народу, социялістъ той, що выкинувъ святй: **ы, ѣ, ъ, ô** та пише фонетикою; социялістъ той, що хлопа и роботника уважае за чоловѣка та хоче его просвѣтити, социялістъ, що выступае проти всѣхъ кривдъ: а многй кричать, що засадою социялістôвъ е: що твое, то мое — а що мое, то не твое и т. д.

Тымъ часомъ се не правда. Хто прочитавъ уважно высше сказане, чого социялісты хочуть, то може переконатись, що социялісты, то жадне пугало.

Слово социялістъ походить вôдъ латиньского слова »socius«, що значить товаришь, другъ, а въ дальшôмъ значѣню товарискôсть, вспôльнôсть. А що та партія каже, що въ свѣтѣ були рôжнй лады, а теперь, щобы усунути всяку нужду, кривду и вызыскъ та несправедливôсть мусить бути заведеный новый ладъ въ свѣтѣ, якій наступить тогды, коли средства вытворюваня (продукціи) т. е. машины, фабрики, копальнѣ и великй обшары землѣ станутъ вспôльною власностю всього народу працюючого, а не будуть власностю одиницъ, якъ теперь. Такій ладъ загальнои вспôльности мае доперва наступити и зве ся л а д о м ъ с о ц і я л і с т и ч н ы м ъ, а люде, що проповѣдують той ладъ, с о ц і я л і с т а м и. Социялісты перший зачали орґанізувати робучій людъ, т. е. робôтникôвъ а дальше хлопôвъ, а що людъ въ грецкôй бесѣдѣ называе ся »д е м о с ъ«, отже звôдси они назвали себе с о ц і я л ъ-д е м о к р а т ы, бо коли всѣ средства вытворюваня станутъ вспôльными, то панувати буде весь народъ, а не одиницѣ.

Чи такій социялістичный ладъ настане и чи буде вôнъ такъ точка въ точку выглядати, якъ кажуть социялісты, того нѣхто не може знати напередъ. Ученй кажуть, що теперѣшный ладъ мусить змѣнитись на лѣпше, въ чѣмъ и социялісты не мылять ся. Если такъ, то мы повиннй пôзнати близше такихъ людей и ихъ жаданя, бо сли ладъ такій мае бути, то вôнъ буде и безъ насъ. Свѣтъ поступавъ и все поступае впередъ, хоть Русины ще не прикладали рукъ до того поступу. Социялъ-демократы перший зъорґанізовали робôтникôвъ и вказують дорогу до полѣпшеня долѣ робучого люду, а що мы, амер. Русины, есьмо наскрôзь робôтниками и зачинаемо стыкатись зъ зъорґанізоваными вже робôтниками иншихъ народностей, мѣжь котрыми социялісты вôдграють не послѣдну ролю, отже не завадить намъ то всьо знати.

Чи треба революціи?

Щобы завести новый ладъ, то деякй думають, що мусить бути к р о в а в а р е в о л ю ц і я. Нѣ. Социялісты кажуть, що скоро робôтники дôбють ся до власти політичнои, то обôймуть фабрики, машины, копальнѣ, лѣсы, пасовиска, великй обшары и т. д. на власный зарядъ, а властителямъ дадуть вôдшкодоване. Вже теперь примѣромъ желѣзницѣ, телеграфы, почты, торговля деякими продуктами суть въ старôй Европѣ власностю державы, а не поединчихъ людей або компаній, якъ въ Америцѣ. Се вже крокъ до такого ладу загально-вспôльнои власности, а подôбного чогось домагають ся и иншй партіи.

Социялісты хочуть забрати ґрунта, варстаты, кожухи, навѣть жѣнки!

Такъ кричать деякй. Але се не правда и смѣхъ. Социялісты не хочуть вывлащувати бѣдныхъ хлопôвъ и робôтникôвъ на бôльшу нужду и заводити неморальнôсть. Они хочуть знести тôлько приватну власнôсть средствъ продукціи великихъ капіталістôвъ. Хлопъ и робôтникъ, котрый днесь на власнôмъ загонѣ або при варстатѣ пхае бѣду зъ дня на день и примирае зъ голаду, не мае ничь до страченя, а може тôлько поправити свою долю.

P 62

Будучій ладъ знесе нужду и вызыскъ.

Загальный добробытъ мае запанувати. Вже днесь робôтникъ мавъ бы ся лѣпше, сли бы его доходôвъ не привлащувавъ собѣ капіталиста. Въ устрою социялістичнôмъ не буде вызыску, бо кождый буде споживати овочѣ своеи працѣ; не буде дармограѣвъ, що жіють зъ чужои працѣ, бо кождый мусить працювати. Машины и всѣ технічнй улѣпшеня, котрй суть днесь ворогомъ робôтника и выкидають его на улицю, въ социялістичнôмъ ладѣ будуть благословеньствомъ для всѣхъ, бо заступять и улекшать працю людску. Тогды не будуть працювати для зыску, але для пожитку и выгоды загалу. Не буде богатыхъ и бѣдныхъ, вызыскуваныхъ и вызыскувачѣвъ; не стане обшарникôвъ, капіталістôвъ, лихварôвъ и т. д. Ученй выраховали, що сли бы днесь всѣ дорослй и способнй до роботы взяли ся за пожиточну роботу, то не потребовали бы робити

„SVOBODA“
(LIBERTY.)
The Little Russian Weekly, published every Wednesday by the Svoboda Publ. Co., P. O. Box 418, Olyphant, Pa.

Established 1893.

Advertising rates furnished on application.

Entered at Olyphant, Pa. Post Office as Second Class Matter.

„Свобода“

часопись для руского народа въ Америцѣ и орґанъ »Р. Н. Союза«, выходить що тыждня въ Середу и коштуе:

Въ Америцѣ на рôкъ	$2.00
„ „ „ пôвъ року	1.00
„ „ „ чверть року	50
„ „ „ оденъ мѣсяць	18
До старого краю на рôкъ	$3.00

Оплачувати газету треба всегда зъ горы (напередъ).

Адресъ:
„SVOBODA“
P. O. Box 418. — OLYPHANT, PA.

Грошѣ треба посылати въ реджістрованôмъ листѣ, або черезъ експресовый або почтовый money order (мони ордеръ).

Хто хоче, щобы его адресъ змѣнити, мусить подати намъ, кромѣ нового, также свôй старый адресъ.

Увага.

Хотячѝ приступити до „Союза“ най посылають вступне и мѣсячне до касіера:

Alex Szlanta,
Postmaster.
MAYFIELD, PA., Lack. Co.

И увѣдомлять секретара пôдъ адресою:

D. D. Pyrcz,
P.O. Box 355,
OLYPHANT, PA., Lack. Co.

Причина людского горя.

Хотяй цѣла суспôльнôсть, а особливо чорный робôтникъ нарѣкае на свою недолю, горе и нужду, то однакъ не кождый хоче переконатись и розумѣти, що есть властивою причиною его вѣчного недостатку. Тому то подаемъ пов. читателямъ два примѣры.

Пôсля урядовои статистики въ австрійскôй державѣ е 30 державныхъ фабрикъ тютюну — въ Австріи не вôльно нѣкому управляти тютюну и продавати циґаръ лишь одной державѣ. Въ тыхъ 30 фабрикахъ робить 34,000 робôтниць, дѣвчатъ и женщинъ вôдъ 16—60 лѣтъ. Они працюють денно 9—9½ годинъ, за що минувшого року доставали найбôльше 6 зол. 25 кр. платнѣ въ Отаврінґъ, а найменше 2 зол. 74 кр. въ Монастырискахъ, въ Галичинѣ. Тѝ невôльницѣ принесли австрійскôй державѣ минувшого року чистого доходу 65 миліон. зол.!... За то всѣ тѝ робôтницѣ выглядають блѣдо, безъ найменшои веселости, жатя, понурѝ, бо недокровнѝ. Матери, що змушенѝ робити въ такихъ фабрикахъ, хотяй суть ще въ станѣ принести на свѣтъ 4 и бôльше дѣтей, то жадне зъ нихъ не остае при житю. Богато такихъ матерей ронять и нѣколи не стають причасными утѣхъ материньскихъ. То-жь не диво, що на 34,000 робôтниць лишь 600 есть зъорґанізованыхъ, свѣдомыхъ своихъ правъ.

Ще гôрше гôдъ тымъ взглядомъ дѣе ся у насъ, въ вôльнôй Америцѣ. И. Монтъ Тревисъ, презбитеріяньскій проповѣдникъ зъ Конкордъ, п. Кароляйны, такъ пише про фабричнѝ вôдносины въ полудневыхъ державахъ:

»На полудни будують ся теперь великѝ фабрики выробôвъ бавовняныхъ и то капіталістами зъ пôвнôчныхъ державъ. Ту, въ полудн. державахъ дуже дешевый робôтникъ, длятого вытискають зъ того промыслу всѣхъ фабрикантôвъ зъ такъ зв. Ню-Инґлендъ стейтсъ. Машинерію зъ месечузетскихъ фабрикъ продали до пол. и пôвн. Кароляйны. По фабрикахъ не роблять ту бôльше ніґры, але дешевшій робôтникъ — дѣти! Ту нема жадного правного ограниченя и уреґульованя працѣ дѣтей, нема примусовои науки, длятого тысячѣ дѣтей, котрѝ не побирали жадной науки, працюють въ фабрикахъ, а наслѣдокъ такій, що число неумѣючихъ читати нѣ писати мѣжь бѣлымъ населенемъ застрашаючо збôльшае ся, а прочѝ нидѣють духово и физично. Не знаю, яку платню мають дорослѝ робôтники, але я видѣвъ о с м ѝ и д е в я т ь л ѣ т н ѝ д ѣ т и, к о т р ѝ в ô д ъ 6 г. в е ч е р о м ъ д о 6 г. р а н о р о б и л и ч е р е з ъ ц ѣ л у н ô ч ь з а 10 ц е н т ô в ъ. За то капіталісты черезъ 13 лѣтъ выплачовали собѣ правильно 10 проц. дивиденды“. Се два потрясаючѝ примѣры вызыскованя и безсовѣстности.

Тамъ слабѝ женщины, матери дѣтей и дѣвчата при убійчôмъ трудѣ а голодѣ приносять австрійскимъ дармоѣдамъ 65 миліон. доходу, а ту попросту мордують 8-лѣтнѝ дѣти при машинѣ, бо кажуть робити 12 годинъ ночію ажь за 10 цнт. платнѣ. А таке водить ся не лишь въ Америцѣ та Австріи, але всюды, въ цѣлôмъ свѣтѣ, де милосерднѝ капіталисты »позволяють« въ своихъ фабрикахъ заробляти »чесно« на житє. Та хотяй бы редакторъ »Свѣта« якъ просвѣщавъ христіяньско-православный народъ, що причиною всему лиху на свѣтѣ е унія, (бо такъ выходить зъ статей тои газеты) то кождый розсудный чоловѣкъ видить, що лишь згромадженѝ въ немногихъ рукахъ капіталъ и средства продукціи та выкликана тымъ ненасытнôсть и захланнôсть людска суть причиною людского, бездонного горя.

Невдоволене въ Италіи и его причины.

Пôсля замордованя короля италійского, детективы вôдкрыли гнѣздо анархистôвъ въ Paterson, N. J. Провôдникомъ сеи ґрупы мавъ бути богатый чоловѣкъ Enrico Malatesta, що выдававъ своего часу анархистичну газету въ Патерсонѣ, а теперь находить ся въ Лондонѣ, въ Анґліи. Его погляды такѝ:

»Мы хочемо вывластити всѣхъ посѣдачôвъ богацтвъ. Мы хочемо, щобы кождый чоловѣкъ мавъ рôвный дѣлъ зъ всего, що есть доброго або злого на свѣтѣ.. Не знаю якъ бы нынѣшный порядокъ, що полягае на брутальнôй силѣ, мôгъ бути иначе змѣненый, якъ лише черезъ силу. Всякѝ уряды и зверхности опирають ся на насилію, отже и мы для своеи обороны мусимо уживати того самого средства. Покажѣть менѣ одно брутальне дѣло анархистôвъ, а я покажу вамъ сотки страшныхъ переслѣдованъ и злочинôвъ, що були причиною того дѣла.«

Що невдоволене зъ теперѣшныхъ порядкôвъ въ ихъ родиннôмъ краю росте мѣжь Италіянами, се доказуе масова еміґрація до Сполуч. Державъ, або хоть бы и се, що число голосуючихъ на соціялістичныхъ*) послôвъ въ послѣдныхъ 5 лѣтахъ потроилось.

Головнѝ причины невдоволеня Италіянцѣвъ суть слѣдуючѝ:

1) Вôдъ часу вступленя на тронъ короля Гумберта число людей взросло дуже сильно, въ Римѣ, примѣромъ, число людей подвоилось, мѣжь тымъ якъ землѣ не прибôльшалось, въ наслѣдокъ чого людямъ стало тѣсно жити, бракъ хлѣба давъ ся сильно чути, а въ декотрыхъ мѣсяцяхъ якъ въ Сициліи и въ Неаполю выбухли навѣть бунты зъ тои причины.

2) Розумѣе ся, що въ такихъ обставинахъ промыслъ и гандель розвиватись не могли, тымъ бôльше, що люде все ще памятали злодѣйства банковѝ зъ передъ 10 лѣтъ.

3) Що италіяньскій король именуе всѣхъ 400 членôвъ сенату, се также людямъ не подобаесь, бо и они хотѣли бы мати голосъ въ сѣй справѣ.

4) Найважнѣйшою однакъ причиною суть за высокѝ податки. Италіянцѣ платять найбôльшѝ податки зъ всѣхъ людей въ Европѣ. Высвободжене ся Италіи зъ пôдъ власти Австріи и папы коштувало не мало гроша. Податки въ Италіи побирають вôдъ доходу, вôдъ землѣ, домôвъ, тютюну, соли, степилѣвъ, лотеріи, рогачокъ и т. и. Якъ всюды такъ и въ Италіи найбôльшу часть податку платять бѣднѝ люде. Державна каса сплачуе зъ податкôвъ довгъ державный, оплачуе розходы потрѣбнѝ на утримане войска и кораблѣвъ пôсля угоды тридержавного союза, решту выдае на публичнѝ школы и дороги.

Зô сказаного видно, що Италіянцѣ мають причины бути невдоволеными, сумнѣваемо ся однакъ, чи добру дорогу выбрали они до полѣпшеня свои долѣ, вступаючи въ ряды анархистôвъ. Порядки якѝ панують теперь въ Италіи тай взагалѣ въ цѣлôмъ »цивілізованôмъ« свѣтѣ суть несправедливѝ. Однакъ они не взяли ся вôдъ разу, але вывинулись, выросли на певнôмъ ґрунтѣ и ще дальше ростуть развивають ся и змѣняють.

Треба одже дивитись за тымъ, щобы они змѣнялись на лѣпшій и щобъ чимъ скорше змѣнились, а не щобъ стримати зовсѣмъ ихъ розвôй, якъ хочуть деякѝ, то есть, щобы остало по старому, або щобы все дотеперѣшне знищити, якъ знову бажають анархисты.

*) Соціялісты хотять также змѣны теперѣшныхъ порядкôвъ, але зовсѣмъ въ другій способъ якъ анархисты.

ДОПИСИ.

Голосковъ, Галичина.

Почтенна Редакціо »Свободы«!

Прошу помѣстити те мое письмо.

Коли я приѣхавъ зъ Америки до свого рôдного краю, то побувъ-емъ пару мѣсяцѣвъ въ своимъ селѣ; но одного дня прійшло менѣ на мысль повандрувати до Россіи, абы побачити еще бôльше свѣта и переконати ся, якѝ тамъ люде и якъ они жіють. Якъ загадавъ такъ и зробивъ. Хоть я вже не молодый, бо незадовго буде менѣ 50 лѣтъ, то таки цѣкавôсть перемогла и черезъ три мѣсяцѣ я вандрувавъ по Россіи; бувъ на Кавказѣ, тай въ Кіевѣ бувъ, и не трохи я набѣдовавъ ся, бо-мь грошей не мавъ, але за те не жалую, бо-мь увидѣвъ свѣта.

Якъ я бувъ въ Америцѣ, то декотрѝ рускѝ мудрагелѣ не хотѣли ходити до тои церкви, въ котрôй ихъ хрестили, бо они »православнѝ Россіяне« тай встыдали ся своеи рускои бесѣды, и намагались крутити языкомъ по россійски, хоть зъ нихъ жаденъ въ Россіи анѣ не бувъ, а на россійскôй бесѣдѣ розумѣе ся тôлько, що курка на перци.

Тѝ мудрагелѣ зневажали нашихъ священникôвъ и ширили ненависть и незгоду межи нашимъ рускимъ народомъ. Тымчасомъ въ Россіи жаденъ Россіянинъ не скаже прикрого слова другому христіянинови, але кождый шануе свое, бо такъ Богъ приказуе: а що ся тычить хрестôвъ трираменныхъ, на котрыхъ нашѝ мудрагелѣ ся борють, кажучи, що однораменный крестъ есть »уніяцкій«, то дурнѝ суть за тое, бо въ твердôй Россіи по церквахъ есть бôльше крестôвъ звычайныхъ — однораменныхъ, якъ трираменныхъ; але якій е поставленый, такій стоить и кождый есть христіяньскій, а нѣхто ся не перечить на тôмъ. Россіяне самѝ говорять, що хто въ Исуса Хр. вѣрить, чи Полякъ, чи Нѣмець, чи Русинъ, то кождый есть православный.

Прошу тое оголосити всѣмъ нашимъ людямъ въ Америцѣ, що нема на тôмъ свѣтѣ красшого обряду, якъ нашъ рускій. Нехай лишь кождый бере ся до письма и науки та сповняе то, що Христосъ приказавъ, а буде добре.

Я вже не думаю бôльше вандрувати, анѣ до Россіи анѣ где-инде, тôлько въ Голосковѣ буду бѣдовати, бо безъ грошей нѣгде нѣчого не порадишь, а до Америки я вже за старый и за слабый тягнути, якъ вôлъ, по 10 годинъ денно.

Оденъ ґазда зъ нашого села Теодозій Чегинъ продавъ свôй маетокъ и зъ женою и дѣдьми поѣхавъ до Славоніи, тамъ купивъ собѣ 11 морґôвъ поля и ґаздуе, але скаржить ся въ листѣ, бо тамъ нема жадного бôльше Русина.

Прошу присылати менѣ »Свободу«, бо я все читавъ еѣ въ Америцѣ и ту хочу читати, бо она чоловѣка потѣшить и научить богато доброго и пожиточного. Поздоровляю редакцію и всѣхъ знакомыхъ.

Павло Филякъ.

(Згаданый Павло Филякъ есть родомъ зъ Луга, пов. Горлицѣ, а теперь живе зъ родиною въ Голосковѣ недалеко Станиславова. Вôнъ прибувъ до Америки ще 1878 р. и вôнъ першій зъ Русинôвъ осѣвъ бувъ въ Джерзи Сити. За нимъ прійшли другѝ Русины. Поневажь вôнъ письменный и знае по нѣмецки, длятого легко ему було достати роботу не лишь для себе, але и для другихъ. На початку сего року вôнъ повернувъ до старого краю на сталый побутъ. — Ред.)

Зъ San Pedro Macati, Филиппины.

(Конець.)

На островѣ Luzon жіе три народы Таґалѣ, Висаясъ и Неґрітосъ. Тѝ остатнѝ суть майже цѣлкомъ дикѝ. Малого росту, смаглѝ, волосе мають мягке, кучеряве и буйне, а одежѣ не носять лишь въ надзвычайныхъ выпадкахъ. Висаясъ подобнѝ трохи до Неґрітосъ, але бôльше цивілізованѝ. Такъ одна раса якъ и друга говорять вôдмѣнною мовою, а ненавидять себе страшенно.

Третій найсильнѣйшій, найинтеліґентнѣйшій и пануючій народъ въ тôмъ краю зове ся Таґалѣ. Суть они дуже побожнѝ, а заразомъ и забобоннѝ. Носять на шіяхъ часто-густо и по колька торбинокъ зъ мощами и талісманами (скаплеръ) и вѣрять твердо, що кождый зъ нихъ мае якусь надзвычайну силу: оденъ вôдвертае кулѣ, другій хоробу и т. д. Въ ихъ церквахъ чоловѣки стоять, а жѣнки сѣдають на дошкахъ мовь гуси. По домахъ також любять всѣ дуже сидѣти, позвивавшись въ клубки, котячимъ звычаемъ. Жѣнки всюды ходять тамъ чеперато и выдаесь, що не вмѣють ходити, але за те чоловѣки дуже скоро потрафлять бѣгати. Неразъ пôдчасъ битвы бувъ вôдъ мене лишь на 10 крокôвъ, а тяжко его було здогонити, хиба кулькою... Але до утѣкаючихъ дуже часто не вôльно було стрѣляти, а еще частѣйше ставали намъ на перешкодѣ великѝ болота. Неразъ мы, якъ позалазили въ багна, такъ анѣ рушь выдобутись; оденъ другого мусѣвъ вытягати, а опи летѣли собѣ поверхъ болота якъ по тротуарѣ. Вôдлетѣвши кôлькасто ярдôвъ, чекають знову на насъ.

Для насъ було досыть тяжко мокрѝ, зболоченѝ, сухарѣ розмоклѝ, о день хробаки множили ся; солонина сира, бо не все огня можь було класти, а мѣжь водою рôжницѣ не було яку ся пе. Но то все якось пе-

лишь колька годенъ денно, щобы заосмотрити всѣхъ людей цѣлого свѣта во всьо потрѣбне до житя, а навѣть збытку.

Рôвнôсть и свобода всѣмъ.

Се окликъ соціялістичного ладу. Р ô в н ô с т ь — бо всѣ будуть мати р ô в н ѝ п р а в а и о б о в я з к и. Сли Богъ сотворивъ чоловѣка и давъ ему житє, то кождый мае т е с а м е п р а в о до житя, до удѣлу въ достаткахъ людскости, до працѣ для загалу пôсля своихъ найлѣпшихъ силъ. Свобода — бо кождый буде своимъ паномъ. Сонце свѣтить рôвно для всѣхъ, отже и мусить грѣти всѣхъ однаково!

Хто того доконае?

Змѣну будучого ладу суспôльного може перевести тôлько самъ р о б у ч і й л ю д ъ. Се наступить тогды, коли весь робучій людъ зъорґанізуе ся и выступить яко осôбна свѣдома кляса и велика на цѣлый свѣтъ партія політична. Нынѣшнымъ клясамъ посѣдаючимъ то е капіталістамъ, фабрикантамъ, обшарникамъ и т. д. дѣесь днесь добре, отже не хочуть жадной змѣны.

Власна свѣдомость.

Про те робучій людъ мусить пôзнати свое п о л о ж е н е, вывчити причины свого п о н и ж е н я и выбрати д о р о г у до усуненя зла. Одным словомъ мусить набрати с в ѣ д о м о с т и к л я с о в о и то е почутя интересôвъ клясы робôтничои. Робôтники, злученѝ разомъ вспôльными интересами, мусять зъ клясою капіталістôвъ звести борбу, котра зрештою вже зачалась, а за ними пôйдуть хлопы и ремѣсники, бо великій капіталъ се вспôльный ворогъ днесь всѣмъ тромъ.

Въ чіихъ рукахъ есть, а въ чіихъ повинна бути власть політична?

Власть політичну мають въ своихъ рукахъ капіталісты, панки, шляхта, фабриканты и уживають тои власти на свôй пожитокъ. Они потрафили поукладати такѝ уставы и параграфы, котрѝ ихъ всюда хоронять, а не робучій людъ. Найлѣпше тое бачимо на старôмъ краю, де справедливôсть мае тôлько панъ и богатый жидъ; податокъ такъ розложеный, що хлопъ и робôтникъ платить бôльше, якъ панъ обшарникъ; право голосованя такъ мудро уложене, що хлопъ и робôтникъ мае тамъ дуже малый голосъ.

Се разяча несправедливôсть! Політична власть повинна бути въ рукахъ робучого люду, бо се найчисленнѣйша и найважнѣйша кляса въ суспôльности. Капіталісты добровôльно тои власти зô своихъ рукъ не выпустять, отже треба еѣ здобути. А здобуде еѣ робучій людъ тогды, коли перестане бути »великою головою капусты«.

Велика задача!

Злучити людъ робучій (пролетаріятъ) політично, натхнути его свѣдомостю свого положеня и своихъ завданъ, выробити и утримати его духовѝ и тѣлеснѝ силы до борбы, се задача робôтничои партіи соціялъ-демократичнои. Отже въ тôмъ нема ничь злого, а сли що е, то злого не пріймайте, тôлько добре. До перепроваджения тои задачѣ ужіе партія в с ѣ х ъ с р е д с т в ъ, з г ô д н ы х ъ з ъ п р и р о д н ы м ъ п о ч у т е м ъ п р а в а и с п р а в е д л и в о с т и у л ю д у.

Чи се правда?

Деякѝ кажуть, що соціялісты не узнають нѣ вѣры, нѣ народности. Чи се правда? Нѣ.

До вѣры они не мѣшають ся, бо кажуть, що се рѣчь совѣсти. Высокѝ засады науки христовои узнае всякій.

Що до народности, то робôтники кождого народу мусять орґанізоватись и вспôльно зъ робôтниками другихъ народностей провадити борбу проти капіталізму. Капіталъ и вызыскъ суть мѣжнародными т. е. не знають народностей, отже и борба робôтникôвъ мусить бути однакова въ цѣлôмъ свѣтѣ и бути мѣжнародною. Противно жадають, щобы кождый народъ бувъ своимъ и своеи судьбы паномъ.

Ось примѣромъ делеґатъ нашои соціялъ-демократичнои партіи пôднѣсъ мин. року зъ великимъ натискомъ змагане Русинôвъ до державнои самостôйности на конвенціи австрійскои соціяльнои демократіи. Сли кождый народъ буде самъ своимъ паномъ на своѣй земли, то тымъ самымъ вже зменшить ся богато зла, а дальше заведене лѣпшого ладу суспôльного пôйде скорше впередъ. Се пожадана хвиля для насъ Русинôвъ, бо мы народъ наскрôзь робучій-хлопскій.

Жаданя політичнѝ.

Змѣна нынѣшного ладу суспôльного на будучій мае вôдбутись за помочею борбы зъорґанізованого робучого люду зъ капіталістами. Для того робôтники мусять домагати ся знесеня всѣхъ ограниченъ, котрѝ гамують свобôдный розвôй свѣдомости клясовои и перескаджають орґанізаціи робучого люду. Тѝ жаданя суть:

1. — З а г а л ь н е, р ô в н е, б е з п о с е р е д н е, т а й н е п р а в о г о л о с о в а н я д о в с ѣ х ъ т ѣ л ъ р е п р е з е н т а ц і й н ы х ъ, б е з ъ р ô ж н и ц ѣ п о л у д л я к о ж д о и о с о б ы, щ о с к ô н ч и л а 20-ый р ô к ъ ж и т я.

Днесь въ каждôй державѣ права выборчѝ до тѣлъ репрезентаційныхъ, парляменту, сойму, радъ громадскихъ и т. д. суть рôжнѝ, але всѣ сходять ся въ тôмъ, що людъ робучій мае къ нихъ дуже малый голосъ и участь.

Возьмѣмъ наприкладъ нашу Австрію, а побачимо выразно покривджене робучого люду. Славный австрійскій парляментъ числить 425 послôвъ, котрыхъ выбирають управленѝ голосы горожанъ, що суть подѣленѝ ажь на 5 курій — и такъ:

I.	куріи	5480	обшарникôвъ	выбирае	85	послôвъ
II.	„	787	вел. гендлярôвъ	„	21	„
III.	„	394000	мѣщанъ	„	118	„
IV.	„	1490659	хлопôвъ	„	129	„
V.	„	5018217	робôтникôвъ	„	72	„

Отже выходить ясно, що оденъ посолъ заступае въ

I.	куріи	интересы	64	людей
„ II.	„	„	37	„
„ III.	„	„	2241	„
„ IV.	„	„	11555	„
„ V.	„	„	69697	„

З н а ч и т ь, щ о о д е н ъ о б ш а р н и к ъ - п а н о к ъ в ъ А в с т р і и з н а ч и т ь т ô л ь к о, щ о 52 м ѣ щ а н ъ, а б о 180 х л о п ô в ъ а б о 1089 р о б ô т н и к ô в ъ.

А коли додамо до того, що въ I. и II. куріи голосують впростъ на посла (безпосередно), а въ прочихъ трохъ черезъ выборцѣвъ (посередно) та рôжнѝ надужитя и шахрайства при выборахъ, завдяки котрымъ выходять ворожѝ послы, то выйде кривда люду, взываюча до неба о пôмсту. Той кривдѣ мае зарадити повысше перше жаданє, котре також вставили въ свои програмы всѣ рускѝ партіи въ старôмъ краю, кромѣ москвофілôвъ и польско-шляхоцкихъ прихвостнѣвъ.

(Конець буде).

ребуло ся, а дальше може буде лѣпше.

На днесь вже досыть, бо паперу не стало, а тутъ го нема: мушу ити ажь до Манілѣ чотыри милѣ вôддаленои. »Свобода« менѣ приходить. Часами и три числа наразъ читаю, вôдъ початку ажь до слôвъ Т. Шевченка и Ив. Франка, та адвертайзментôвъ рускихъ салюпістôвъ.

Здоровлю всѣхъ читателѣвъ »Свободы«.

Федько Коханъ.

Кумъ Грицъ и Василь.

Василь (тримаючи газету въ рукахъ): — Агій, пекъ ти та оссина! Котру газету возьме чоловѣкъ до рукъ, то нѣчого не знайде лишь о вôйнахъ, анархистахъ, страйкахъ и о якôйсь парискôй выставѣ. Где що вже розумѣю, але ту надставу чи выставу не можу нѣякъ розôбрати. Я знаю, що можна другому выставити языкъ, надставити кулакъ, але що тамъ выставляють?...

Грицъ: — Добрый вечеръ, куме! Що вы такъ думаете надъ тою газетою, якъ кôтъ надъ неживою жабою?

Василь: — О, добрый вечеръ! и добре що вы прійшли. Я прочитавъ ту за якусь парискую выставу и не знаю що оно таке, що тамъ выставляють, по що и кому? Выяснѣть, якъ ласка ваша.

Грицъ: — Кожда выстава есть хвальбою, пописомъ якогось народу, краю, державы, або части свѣта, що вôнъ за якійсь часъ здѣлавъ и о скôлько поступивъ въ культурѣ и цивілізаціи. Теперѣшна париска выстава зове ся свѣтовою, бо бере въ нѣй удѣлъ цѣлый свѣтъ, а мае на цѣли выказати поступъ людскій на цѣлôмъ свѣтѣ и вôдъ кождымъ взглядомъ ажь до найновѣйшихъ часôвъ. Знайдете тамъ навѣть нашу Австрію и Галичину.

Василь: — Бже розумѣю. Оно мусить бути гарне; але скажѣть, чимъ тамъ може похвалитись Австрія и Галичина? Я въ нихъ нѣчого не бачивъ лишь бѣду.

— Грицъ: — Чому, и они поступили также значно на передъ.

Василь: — Най Богъ боронить зъ такимъ поступованемъ. Я гадаю, що Австрія повинна була послати свою сварню пословъ въ радѣ державнôй (обструкцію) е свои непорядки, а Галичина хлопску нужду, жидôвъ зъ пейсами и тыхъ польскихъ панкôвъ, що такъ гарно вмѣють обкрадати краевй касы. То варта выставити свѣтови на показъ.

Грицъ: — Ну, ну, я бачу, що той хрѣнъ, котрый вы зъѣли въ Австріи еще и теперъ вамъ вôдбиває есь, але я до васъ маю прозьбу.

Василь: — Яку — кажѣтъ.

Грицъ: — Таже вродивъ ся менѣ нынѣ першій сынъ, архикнязь, наслѣдникъ мого трону и хочу васъ запросити на хрестины. Вôдбудуть ся они въ Недѣлю, 2. септембра.

Василь: — О, такъ! Вѣншую. А кого еще запрошуете?

Грицъ: — Буде еще кумъ Яцко, Федьо, Ваньо, Костьо, Данько, Митро и кумъ Микита.

Василь: — Та бо то стій такій, що не поберають »Свободы«! Дивѣть ся, абы они не зчали лупити ся въ вашôмъ домѣ и щобъ еще й намъ обомъ не почислили реберъ.

Грицъ: — Не бôйте ся нѣ, якось то буде, лишь приходѣтъ!

(Вôдходить спѣваючи):

Я щаслившій и богатшій,
Якъ Францъ Іосифъ въ старôмъ краю,
Вôнъ чужимъ корону лишить,
А я наслѣдника маю.....

Пôдслухавъ Чалый.

НОВИНКИ.

— Памятайте на „Руско-Народный Дôмъ Еміґраційный въ Америцѣ" и высылайте жертвы до касієра пôдъ адресою: MR. JOHN PARYLAK, 436 East 76 st., NEW YORK CITY, а заразомъ увѣдомѣть о тôмъ секретаря пôдъ адресою: MR. K. KIRCZOV, 102 MORRIS STR., JERSEY CITY, N. J.

Комітетъ.

— **Мешканцѣ** мѣста Акронъ, въ Огайо, були свѣдками страшныхъ подѣй. »Ситизены« хотѣли лінчувати двохъ ніґрôвъ: одного за се, буцѣмъ то вôнъ хотѣвъ насилувати 5 лѣтну дѣвчинку, другого за се, що пострѣливъ одного бѣлого въ ногу. Вечеромъ 23. августа зôбралась товпа народу коло поліціи и хотѣла дôстати ніґрôвъ зъ арешту въ свои руки. Переконавшись, що ніґрôвъ въ поліційнôмъ арештѣ нема, пôшла вся товпа до повѣтового арешту, а не найшовши и тутъ своихъ жертвъ, вернула назадъ до мѣстового будынку, въ котрôмъ находить ся поліція. Деякй бôльше загорѣлй, хотѣли вломитись до дому мѣстового, думаючи, що ніґры тамъ укрытй, а коли поліція недозволила сего, почалась стрѣлянина, въ котрôй 2 людей остало убитыхъ, 3 смертельно раненыхъ, а вызше 20 сильно покалѣченыхъ. Кромѣ сего спалила товпа мѣстовый дôмъ и прилягаючй до него будынки, а динамѣтомъ, камѣнемъ и другими способами наробила шкоды разомъ на якихъ 100 тысячь долярôвъ. Ніґры були вôдвезенй вже напередъ до другого мѣста. Cleveland, Ohio.

— **И** цареви россійскому захочуе ся поѣхати на выставу до Парижа, хотяй анархісты, грозять, що позбавлять его житя. Оголошено урядово въ Парижи, що приѣде тамъ 15 вересеня.

— **За** камѣнный уголь, котрый минувщого року вывезено зô Сполученыхъ Державъ, взяли властителѣ копалень $19.502,000. Въ попереднôмъ роцѣ доходъ зъ того самого жерела выносивъ $13,661.000, а три роки тому лишь $11,683.000. Якъ видно зъ чиселъ, властителямъ рôкъ рôчно прибувае доходу, а робôтники по копальняхъ попадають въ що разъ гôршу нужду.

— **Кости** безъ одробины мяса кидали теперъ польскй панки нашимъ братямъ въ Галичинѣ... Села котрй лежать надъ Лôмницею въ Калушскôмъ повѣтѣ, потерцѣли сильно вôдъ повени. Намѣсництво у Львовѣ довѣдавшись о тôмъ, прислало имъ таку запомогу, що при роздѣлѣ выпало по 20—30 центôвъ на родину.! Боять ся щобъ хлопъ не втывъ, а коли часомъ кинуть му яку кôстку то навѣтъ облизану...

— **Правительство** мусить давати помôчь 3000 людямъ, що поѣхали золота шукати до Cape Nome, въ Алясцѣ.

Дивна недуга.

До берлиньского шпиталю привезено недавно чоловѣка, котрого цѣле тѣло и всѣ мушкулы перемѣняють ся въ кôсть. Терпить вôнъ страшнй муки и бôль, а лѣкарѣ не мають способу помочи ему, бо першій разъ бачать таку недугу.

— **Стайню** за кôлька сотъ тысячь долярôвъ булуе американьскій богачь Рокефелеръ. На таку забавку може собѣ хиба лишь вôнъ позволити, бо мае 40 миліонôвъ долярôвъ рôчного доходу.

— **Ворогамъ** нашого обряду въ Канадѣ такою ненавистною сталась недавно побудована руска церковъ въ Виннѣпеґу, що 16. с. м. старали ся еи пустити зъ огнемъ (довѣдавшись вперъдъ що еще не асекурована). Огонь бувъ пôдложеный въ кôлькохъ мѣсцяхъ вôдъ разу, и чудомъ лишь зôстала уратована. Церковный комітетъ пôзнавъ теперь стежку въ горохъ а заразомъ и до товариства асекураційного

— **На островѣ** Порто Ріко, котрый недавно прилучили до Сполуч. Державъ, пануе страшный голодъ и нужда. Причиною того всего суть американьскй ряды, здирство и надужитя урядникôвъ. Передъ тыжднемъ прійшло тамъ зъ тыхъ причинъ до поважнои ворохобнѣ, пôдчасъ котрои згинуло кôлька людей а кôльканайцять зôстало раненыхъ.

— **Добрану** пару молодять розлучила сими днями поліція въ Chicago. Въ три дни по слюбѣ его арештували за доконане вôсьмохъ рабункôвъ, а еи за 10 крадежей. Кажуть, що розлука тои дôбранои пары була дуже чула.

— **Въ** липни с. р. выѣхало до Америки черезъ Осьвенцѣмъ, въ Галичинѣ, 382 осôбъ, а повернуло черезъ се саме граничне мѣсто 666 осôбъ, а именно 638 до Галичины, 1 на Буковину, а 27 до Угорщины.

— **Зъ** Едмонтонъ (Канады) доносить намъ Петтро Ґрафъ, що о. Ив. Заклиньскій зачинае вже тамъ ходити мановцями. Шкода що мы охрестили его »ґенеральнымъ викаріемъ американьскои Руси«..

— **20** тысячь майнерôвъ застрайкувало сими днями въ Нѣмеччинѣ. Мають они бути такъ добре зъорґанізованй, що суть въ станѣ вытримати страйкъ и черезъ кôлька мѣсяцѣвъ.

— **Розбились** на дрôбнй куснѣ два потяги (трены) дня 21. с. м. коло Kensiro, N. J. Сталось то все черезъ неувагу машиністы; выѣхавъ вôнъ на треку, котрою йшовъ другій потягъ и въ найбôльшôмъ розгонѣ здыбали ся... Ударъ бувъ такъ сильный, що на мѣсце нещастя зробилась лишь одна велика купа трѣсокъ и желѣза. Припускають, що згинуло тамъ кôльканайцять людей, але ихъ трупôвъ еще не вôднайшли.

— **1000** долярôвъ нагороды вызначила американьска »Stampleton Gazette«, тому, хто вôдповѣсть найлѣпше на пытане: »Якъ догодити читателямъ (розумѣесь панамъ) пôдчасъ лѣта, не даючи имъ читати романôвъ и новель?« До сего часу надôйшло вже 40,000 вôдповѣдей, але и одной мѣжь ними не було трафнои и нагороды нѣхто не дôставъ.

— **Пôдпанокъ** Круковскій, лѣсничій ґрафа Лянькоронського, пригадавъ собѣ панщизнянй лѣта и строить гдеколи такй жарты, якъ за тыхъ блаженныхъ часôвъ. За те, що селяньска корова поступила на паньскій ланъ, знявъ вôнъ насильно зъ 80 лѣтного селянина Панька Плюты ногавицѣ и пустивъ вздовжь селомъ... Малй дѣти мали зъ того смѣхъ и забаву, але всѣ старшй селяне обурили ся сильно на таке поступоване нащадкôвъ нашихъ вôдвѣчныхъ гнобителѣвъ. Стало ся то въ селѣ Поверховôй, а въ преславнôй Галичинѣ.

— **Въ** Индіи, въ Азіи находить ся дуже много ѣдовитыхъ гадôвъ, вôдъ котрыхъ укушеня гинуло рôчно около 21 тысячь людей. Теперь вышло тамъ право, щобы нищити тыхъ ѣдовитыхъ гадôвъ и другй шкôдливй для людей звѣрята.

— **Три** милѣ на быку ѣхавъ фармеръ Д. Люронъ зъ Ореґонъ. Вышовъ вôнъ 23. с. м на свою фарму, коли въ тôмъ надбѣгъ сусѣдскій розлюченый быкъ и такъ высоко пôдкинувъ его рогами до горы, що бѣдачиско, спадаючи знайшовъ ся на хребтѣ ворога. Быкъ самъ настрашивъ ся теперь свого дѣла и почавъ, що силъ, утѣкати... Въ три милѣ доперва вôдъ мѣсця подѣи затримали люте звѣря, и зняли зъ его хребта на пôвъ неживого пана Д. Люронъ.

— **Въ** Одесѣ (Россія) ширять ся вôдъ 29. липня с. р. антижидôвскй забуреня на великй розмѣры. Много жидкôвъ покалѣчено; повыбивано имъ вôкна, порозбивано дверѣ и повалено склепы. Часописи донесли, що арештовано тамъ черезъ те 1011 осôбъ.

— **Зъ дуже** имовѣрныхъ жерелъ доносять, що именоване епископа Шептицкого львôвскимъ митрополитомъ е вже фактомъ доверщенымъ.

— **Черезъ** страшный пожаръ лѣсôвъ въ Колорейдо и Вайомінґъ понесло тамошне населене 10 міліонôвъ долярôвъ шкоды.

— **На** руску бурсу въ Новôмъ Сончи вилынуло до кôнця юнія с. р. 12.756 зл. 88 кр. При бѣднотѣ нашого народа есть ее величезна и достохвальна жертволюбнôсть.

— **Въ** Mahanoy City, Pa. горить закôпъ н-ро 3 въ копальни Primrose. Трехъ неживыхъ людей и кôльканайцять мулôвъ вытягнули на верхъ. Здае ся, що компанія буде мусѣла заляти сй майны водою, въ виду чого до 600 людей остало бъ безъ роботы на протягъ одного року.

— **Голубъ** почтовый выпущеный 10. с. м. о годинѣ 5 и 14 минутъ рано зъ французкого мѣста Бордо, прилетѣвъ до Лѣверпулъ въ Анґліи о 8 годинѣ и 20 минутъ вечеромъ. Значить ся, що крилатый посланець за 16 годинъ перелетѣвъ 585 миль.

— **Незнаный** злодѣй вырвавъ въ Ню Йорку панѣ Крулевичъ кульчикъ брилянтовый зъ уха, вартости $900.

— **Компаністы** хочуть, щобъ люде для нихъ пôвдармо робили, а денкй читателѣ »Свободы« хочуть, щобъ мы для нихъ робили зовсѣмъ за дармо.

— **Кажуть**, що въ протягу послѣдныхъ трехъ мѣсяцѣвъ вôдôйшло зъ Luzerne и Lackawanna каунти въ околицѣ Питсбурґа около 1500 людей и то не лишь Русинôвъ, Славянôвъ и Полякôвъ, але также Нѣмцѣвъ, Айришôвъ, Вельшôвъ и другихъ.

— **Редінскй** майны въ Mt. Carmel, Pa. мають робити 3 дни въ септембрѣ.

— **Твердого** угля, въ Пенсилвеніи, выкопали въ августѣ сего року бôльше о оденъ и чверть міліона тонъ, якъ того самого мѣсяця въ роцѣ минувшôмъ.

— **Зъ** Vancouver доносять, що въ Клондайкъ було землетрясене. Шкоды невеликй.

— **Въ** Манілѣ, на Филипинахъ, 7 людей захорѣло на джуму.

— **Caleb Powers**, бувшій секретарь стейту Кентоки, зôставъ засудженый на доживотну вязницю за се, що бравъ участь въ змовѣ на жите демократичного ґовернера Ґебеля.

— **Докторъ** Браунъ замешкалый въ Римѣ, вынайшовъ лѣкарство на дуже небезпечну хоробу Брайта.

— **Новый** военный корабель »Alabama« вже готовый. Будовали его въ Филаделфіѣ.

— **Руска** громада въ Нортгамптонъ, Па. выправила М. Варґошка, чл. бр. Успенія Пр. Богородицѣ и »Р. Н. Союза«, для збираня жертвъ на мѣсцеву гр. кат. церкву.

— **Въ** столичнôмъ мѣстѣ Испаніи, Мадрытѣ, где стоить тысячѣ войска и поліціѣ, дѣють ся остатными часами не чуванй рабунки и розбоѣ. Середъ бѣлого дня, на найбôльше оживленыхъ улицяхъ появляють ся замаскованй розбишаки, нападають на людей, грабять найбогатшй склепы и уходять безкарно. Ходить поголоска, що суть они въ змовѣ зъ найвысше поставлеными особами.

— **100** людей подало прошене о ситизеньскй паперы въ Pottsville, Pa.

— **6** людей, мѣжь ними одна жена, працюють надъ зъорґанізованемъ майнерôвъ въ околици Гейзелтону. Митинґи вôдбувають ся кождого вечера.

— **Страшный** вѣтеръ заваливъ 8 великихъ и 200 малыхъ домôвъ въ Sheboydan, въ стейтѣ Висконсинъ.

— **Пôсля** найновѣйшихъ обчисленъ славного статистика пана Гуднера, числить Европа 383 міліонôвъ населеня. На щепъ славяньскій припадае зъ того 123.656.000, на ґерманьскій 122.655.000, на романьскій 108.411.400, а на всѣ иншй щепы разомъ 26.971.000 душь.

— **Въ** околици Скрентонъ Па. страйкуе теперь не много лишь около 4000 робôтникôвъ.

— **Пôдчасъ** французкихъ маневрôвъ на водѣ зôставъ оденъ корабель затопленый вразъ зъ 40 людьми.

— **Броваръ** за пôвъ міліона долярôвъ будують въ Кейпъ Тавнъ, въ полудневôй Африцѣ, въ надѣи великого приливу еміґрантôвъ по скôнченю войны.

— **На** другій тыждень буде въ »Свободѣ« щось дуже цѣкавого и смѣшного.

— **Дѣти!** подивѣть ся на четверту сторону.

— **Мѣжь** амориканьскими жовнѣрами, що суть на Филипинахъ, е 5,128 хорыхъ, то есть близко кождый десятый.

— **Холера** выбухла въ Азіи въ мѣстѣ Бомбей.

— **Професоръ** H. V. Hilprecht вôднайшовъ въ Nippur, въ Бабилоніи, велику книгарню, котра заключае въ собѣ дѣла зъ передъ 2280 рокôвъ передъ рождествомъ Христовымъ.

— **1500** учителѣвъ и учительокъ кубаньскихъ брали лѣтный курсъ въ Harvard університетѣ.

— **Филипиньска** вôйна коштуе край пересѣчно 10 міліонôвъ долярôвъ на мѣсѣць.

— **Зъ** причины великихъ дощѣвъ въ Японіи, повылили рѣки и 200 людей утопилось.

— **Люде!** не держѣтъ грошей дома, або по жидахъ, але несѣтъ до банку, бо колись пожалуете.

— **Аґентами „Свободы"** зъ правомъ колектованя грошей суть:

Стефанъ Калакука, 125 Essex str., Jersey City, N. J.
Иванъ Вурштинъ, 106 Kail str., Buffalo N. Y.
Василь Гришко, Box 3, Northampton, Pa.
Василь Тылявскій, 92 — 8th str., S. S. Pittsburg, Pa.
Алексій Шаршонь, 208 S. Franklin str., Shamokin, Pa.
Яковъ Руданичь, Box 103, Elmira Heights, N. Y.
Петро Г. Рончковскій, 2299 5th Ave., Troy, N. Y.
Александеръ Патрошь, 2419, S. 2nd str., St. Louis, Mo.
Г. Дзюбиньскій, Plymouth, Pa.

Редакція.

ВСЯЧИНА.

— Въ Австраліи ѣзда желѣзницею дуже тано выносить. За 1000 миль першои клясы платить ся $6.50 Для робôтниковъ суть тамъ особнй цѣны — два 2 центы за 6 миль; 10 ц. за 30; 4 ц. за 12. миль; 10 ц. за 30 миль. Выдае ся мало, а однакъ чистый доходъ въ станѣ Викторія, выстарчае цѣлковито на утримане коштôвъ ряду.

— На Угорщинѣ ѣзда выносить цента за 6 миль; въ Бельґіи 1 цента за 5 миль. Найменше стоить ѣзда желѣзницею въ Росіи, але тамъ всѣ желѣзницѣ суть власностію ряду и ѣздячй ними не суть засудженй на здирство рôжныхъ компаній якъ то дѣе ся въ Америцѣ и Канадѣ.

Судія засудивъ Ваня на 10 зр. кары и пытае ся его, чи мае ще що сказати на тое.

— Та, прошу, ясного пана сендзього, може-бъ панъ менѣ позичили тыхъ 10 зр., а я вôддамъ певно и то говорю при свѣдкахъ.

— Пане докторъ, я вправдѣ просивъ васъ до себе, однакъ мушу признати, що я зовсѣмъ не маю довѣря до лѣкарôвъ.

— О се нѣчого не вадить! И быкъ не мае довѣря до ветеринаря, а ветеринаръ прецѣнь его лѣчить.

СЛѢПА НЕНАВИСТЬ.

Священникъ: — Скажѣть менѣ, Иване, якъ вы пишете, що такъ противъ фонетики, горлаете?

Иванъ: — Я, отче, нѣякъ не пишу, бо не вмѣю нѣ писати нѣ читати, але фонетики не терплю на очи!

— Рускй музыканты въ Америцѣ нехай знають, що друкованй ноты зачали уживати ще 1473 р.

— Сѣрники (мечки) зачали выробляти въ Нѣмеччинѣ 1477 р.

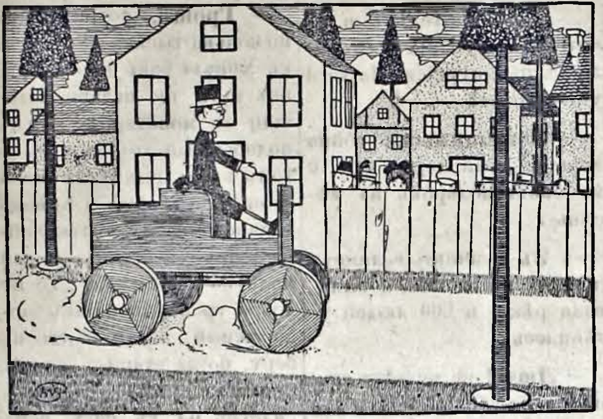
— **Грошѣ**, котрй мають по кôлька тысячь лѣтъ, суть въ Хинахъ такъ само добрй, якъ и тй, що недавно вышли зъ монетарнѣ. Оденъ подорожный хотѣвъ разъ въ тôмъ краю вымѣняти свои грошѣ на дрôбнй, а Хинець вôдчисливъ ему кôльканайцять такихъ монетъ, котрй мали по 2000 лѣтъ. „То не добрй грошѣ", сказавъ подорожный, — „и я ихъ не беру, бо за старй." — „За старй?" — пытае Хинець, — „але жь бо въ насъ нема нѣчого нового лишь старе. Въ такôмъ разѣ и земля наша була-бъ за стара и потреба еи цѣлу на ново переробляти..."

— **Всѣ нашй бизнесмены** повиннй оголоситись въ нашôй рускôй ґазетѣ »Свободѣ«, а люде повиннй лишь ихъ пôдтримувати. Рôвно-жь нашй брацтва повиннй дати до »Свободы« имя свого брацтва, предсѣдателя и секретара, и также мѣсце где и часъ коли вôдбувають ся мітинґи. Цѣна за такй оголошеня дуже низька. Пишѣтъ до редакціи а довѣдаетесь.

ДЛЯ НАШИХЪ ДѢТЕЙ.

Jobbernowls Ride In a Motor Cart.

Copyright, 1899, by Caroline Wetherell.

A motor cart the Jobbernowls were quite resolved to ride.
Belonged a cart to Master Chips, of whom it was the pride.
Within it on a holiday about the town he'd roll,
While all the people stood in awe and said, "Well, bless my soul!"
When not in use, his cart was locked within his wooden barn,
A card upon the door was nailed intruders bold to warn.
It said: "Be very careful! The precious motor cart
Is standing in the corner; pray, do not knock apart."

The Jobbernowls cared little for the master's warning card,
And one night rolled the motor cart out through his little yard.
When once upon the roadway, they quickly scrambled in,
The switch was turned, and off they sped. With many a shout and grin
They scudded on and on and on, past farm and field and fence,
The length of road they covered seemed perfectly immense.
At last said Tessa: "It is late. Let's take the old car back."
Hans tried in vain; it would not turn or take a different tack!

Now what the Jobbernowls had best found out before departing
Was that the road came to an end just at its place of starting.
When morning broke and Master Chips to breakfast sallied down,
He spied the wicked Jobbernowls come rushing into town.
The motor cart crashed through his fence and broke his nice barn door;
Then tossed the trembling Jobbernowls the master stern before.
He said some things and did some things in anger less than sorrow,
The Jobbernowls, in pain and tears, repented on the morrow.

A Humble Preacher.

A barefooted, shabbily dressed but bright eyed newsboy, says Forward, was working his way through a crowded car, offering his papers in every direction in a way that showed him well used to the business and of a temperament not easily daunted. The train started while he was making change, and the conductor, passing him, laughed. "Caught this time, Joe!" he said. "You'll have to run to Fourteenth street." "Don't care," laughed Joe in return. "I can sell all the way back again." A white haired old gentleman seemed interested in the boy and questioned him concerning his way of living and his earnings. There was a younger brother to be supported, it appeared. Jimmy was lame and "couldn't earn much hisself." "Ah, I see. That makes it hard. You could do better alone." The shabby little figure was erect in a moment, and the denial was prompt and somewhat indignant. "No; I couldn't. Jim's somebody to go home to. He's lots of help. What would be the good of havin luck if nobody was glad or of gettin things if there was nobody to divide with?"

As the boy sprang from the train at its next stop to make his way back to his humble home the remark was made that "a worse sermon" had been heard at church.

A Bad Sign.

"I say, Jessie, do you understand French?"

"A little. Do you?"

"Oh, yes. I understand it very well because when pa and ma talk French I know I'm going to have medicine."

A Life Saver.

The large pet dog of Charles Hagerman of Irishtown, Adams county, Pa., saved the life of his 3-year-old son in a singular manner while at play in the yard. The child had a chain fastened around his body. The other end was attached to the neck of the dog. They were wandering about, when the boy accidentally fell into the cistern, which contained several feet of water.

He would have drowned, but the dog remained above and, bracing itself, pulled on the chain with sufficient force to hold the little boy's head above water. The pitiful cries of the youngster were heard by a young woman residing with the family, who hastened to the scene and rescued the boy from his perilous position.

The Moon Baby.

There's a beautiful golden cradle
That rocks in the rose red sky;
I have seen it there in the evening air,
Where the bats and beetles fly,
With little white clouds for curtains
And pillows of fleecy wool,
And a dear little bed for the Moon Baby's head
So tiny and beautiful.

There are tender young stars around it
That wait for their bath of dew
In the purple tints that the sun's warm prints
Have left on the mountain blue;
There are good little gentle planets
That want to be nursed and kissed
And laid to sleep in the ocean deep
Under silvery folds of mist.

But the Moon Baby first must slumber,
For he is their proud young king;
So hand in hand round his bed they stand,
And lullabies low they sing,
And the beautiful golden cradle
Is rocked by the winds that stray,
With pinions soft, from the halls aloft,
Where the Moon Baby lives today.

—Pall Mall Gazette.

Гей руска крови!

Гей руска крови, де ты не лила ся —
гей руска душе, де ты не товкла ся —
гей рускій хлопе, ты Тырольче сходу,
въ якихъ ты водахъ ще не мѣрявъ броду?

Коли народы инші повставали,
свою родину двигнуть трѣбували —
ты пôдъ австрійскими боровсь орлами,
поля и рѣки умощавъ сынами...

И ось поглянь, що-жь ты доробивъ ся?!
усякій людъ правъ собѣ добивъ ся,
панує навѣть братъ твôй юродивый
ты — рабъ, Рутенець многотерпеливый!

И ты чванишь ся тымъ, що въ оборонѣ
чужôй — ты кровъ проливъ, зранивъ долонѣ —
а самъ себе не змôгъ ты боронити
и лягъ на постѣль невольника — гнити!

Батьки, дѣды всю кровь зъ жилъ позливали —
чому-жь зъ катôвъ своихъ єй не зôссали?...
Чому десь дѣлись у грôзнй моменты
та бойкôсть и палкй темпераменты?

Жадати треба — не просить, молити,
не ждать побôвъ — лишь самому бити,
бо все народамъ долю приносила
уперта бойкôсть и победы сила...

Леонѣдъ.

Зъ „Комара."

На вступѣ въ Америку.

Грицъ на вступѣ въ Америку
Мавъ грызоту превелику,
Журивъ ся ажъ прѣвъ
Гуньку, черезъ — понехати,
Ходаки старй кидати
Нѣякъ не хотѣвъ.
Вôнъ въ те вѣривъ бѣдачина,
Що галицка одежина
Найсвятѣйша рѣчь,
А хто зъ нею розстає ся, —
Чортамъ въ зубы вôддає ся,
Йде вôдъ Бога прôчь...
Однакъ „бойсы" и батяри
На все тое не зважали,
Скубли го разъ вразъ; —
А где только показавъ ся,
Кождый зъ него насмѣхавъ ся
И штуркнувъ неразъ...
Перетерпѣвъ Грицко много,
Гôршь вôдъ Власія святого
Та усе дарма!
Въ Америцѣ всѣмъ на шкоду
На галицку нашу моду
Вже мѣсця нема...
И що-жь бѣдный мавъ дѣлати?
Америку розтягати??!
Такъ вôнъ не здѣлавъ: —
Тыждень ще зъ гадками бивъ ся,
Три днѣ постивъ и моливъ ся,
Врештѣ сподне вбравъ...

Сава Черніецкій.

Толстой. Воскресеніе. Романъ, 85 цит. въ оправѣ - - -	$1.35
„ Воскресеніе съ рис. въ 2 т.	$2.20
въ оправѣ - -	2 75
„ Жизнь и ученіе Ісуса -	13
„ Что такое искусство -	21
„ О борьбѣ со зломъ -	21
Финляндскій разгромъ- Сборникъ	40
Студенческое движеніе - - -	43
Сибирякъ. Студенческое движеніе въ Россіи - - - - -	8
Зибаровъ. О сожженіи оружія -	16
Конференція въ Гаагѣ - -	11
Гопсъ. Правда о библіи - . -	31
Рабочее дѣло въ Россіи - -	17
Очерки изъ исторіи англ. раб. союзовъ	22
Что такое государственный преступникъ	8
Листки Свободнаго Слова, Нр. 13 14 по	16
Свободная мысль Нр. 4 и 5, 1899, Нр. 1—4 1900 по - - - - - -	11
Наканунѣ Нр. 11—16 по - -	11

Учѣте ся, браты мои!
Думайте читайте,
И чужому научайтесь,
И свого не цурайтесь!

Т. Шевченко.

Всюды нѣвечить ся правда,
Всюды панує брехня,
Въ вашихъ лишь серцяхъ, о братя,
Най не повстане вона!

Ив. Франко.